

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Italien 2015–2016

I. SAMMANFATTNING

Italien är ett demokratiskt samhälle och en väl fungerande rättsstat där de mänskliga och medborgerliga rättigheterna överlag respekteras. Den italienska konstitutionen innefattar ett starkt skydd för mänskliga och medborgerliga rättigheter och det senaste valet beskrivs som fritt och rättvist. Yttrande-, press- och informationsfrihet är garanterade i den italienska konstitutionen och det finns en rik flora av civilsamhälleorganisationer. Rätten till liv och kroppslig integritet respekteras väl men överbeläggning i fängelser förekommer. Det italienska rättssystemet är tungrott och rättsprocesserna tar genomgående lång tid.

Kvinnor är underrepresenterade i både det politiska och ekonomiska livet, exempelvis är kvinnors deltagande på arbetsmarknaden lågt. Vidare har FN:s kommitté för avskaffandet av diskriminering av kvinnor uttryckt oro över den höga förekomsten av våld mot kvinnor. Det finns en laglig rätt till abort men tillgången är bristande. Europarådets kommitté för sociala rättigheter rapporterade i april 2016 att sju av tio läkare använder sig av den så kallade samvetsklausulen för att vägra utföra aborter.

Stora flykting- och migrantströmmar har kommit till Italien under de senaste åren, cirka 150 000–170 000 människor varje år. Italien har kontinuerligt deltagit i räddningsoperationer på medelhavet. Det stora inflödet av asylsökande och andra migranter har lett till att det italienska mottagningssystemet är hårt ansträngt.

Främlingsfientliga uttryck förekommer. Bland minoritetsgrupper som lever i Italien har romernas situation uppmärksamats särskilt under de senaste åren.

Levnadsstandarden och medellivslängden är hög i Italien. På flera områden existerar dock stora regionala skillnader. I norra Italien är situationen inom områden så som sysselsättningsgrad, utbildningsnivå och kvalitet inom sjukvården väsentligt bättre än i södra Italien.

Under våren 2016 godkände Italiens parlament en lag som tillåter samkönade par att registrera partnerskap.

II. RÄTTSSSTATENS PRINCIPER

En princip för god samhällsstyrning

Det italienska rättsväsendet bygger på lagfästa regler. Enligt konstitutionen är rättsväsendet självständigt och verkar oberoende i förhållande till den lagstiftande och den verkställande makten. Rättssystemet är uppbyggt av domstolar i första instans som hanterar tvistemål och brottmål, appellationsdomstolar som hanterar överklaganden och högsta domstolen som har allmän behörighet och vars domar är prejudicerande. Dessutom finns en författningsdomstol vars uppgift är att granska att lagar och förordningar utformas i överensstämmelse med den italienska konstitutionen.

Domare utses efter en offentlig granskning och ett prov. Domare och åklagare är oberoende och lyder inte under regeringen eller någon myndighet. Disciplinära förfaranden mot domare eller åklagare kan endast inledas av Justitieministeriet eller Riksåklagaren i Italiens högsta domstol och en domare kan inte avskedas eller straffas utan att ärendet först har granskats av domarkårens högsta råd. Klagomål på rättsväsendet kan framföras till Justitieministeriet, vilket i sin tur kan föra klagomålet vidare till ett inspektionsorgan för utredning.

I Italien finns ingen nationell ombudsman, istället finns ett nätverk av ombudsmän på regional nivå till vilken alla medborgare kan framföra klagomål vid felaktig behandling av statliga, regionala eller lokala myndigheter. Ombudsmännen ansvarar för att värna om medborgarnas rättigheter i förhållande till den offentliga förvaltningen och att

myndigheterna följer principerna om opartiskhet, effektivitet, transparens och rättvisa.

Enligt *World Justice Projects* rättsstatsindex 2016 rankas Italien på plats 35 av 113 länder och i den regionala rankningen av EU, EFTA och Nordamerika på plats 20 av 24. Italien är sämre än genomsnittet i regionen vad gäller förekomsten av korruption inom den offentliga sektorn, effektivitet och skäliga väntetider för administrativa förfaranden på nationell och lokal nivå och i civilrättsliga processer samt effektivt verkställande av domstolsbeslut.

Trots ansträngningar att komma till rätta med problemet påverkar korruption många delar av samhället. I en rapport från FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter framhålls att korruptionen i landet fortlöper, även inom rättsväsendet. Lagen mot korruption föreskriver fängelse för mutbrott, missbruk av offentlig ställning eller obehörig påverkan och stärktes ytterligare i maj 2015 då bland annat flera preskriptionstider för korruptions-relaterade brott förlängdes och falsk redovisning återkriminaliserades. Det finns en antikorrupsionsmyndighet (ANAC) och en anti-korruptionssamordnare vars uppdrag bland annat är att förebygga korruption inom den offentliga sektorn. Anti-korruptionssamordnaren har i ett uttalande uppgett att korruptionen i Italien fortfarande är omfattande. Regeringen arbetar även aktivt med att bekämpa den organiserade brottsligheten, till exempel har tillgångar beslagtogs och arresteringsorder utfärdats. I maj 2015 röstade parlamentet igenom strängare lagstiftning mot ekonomisk brottslighet. I *Transparency International's* index för upplevd korruption år 2015 placerar sig Italien på plats 61 av 168 länder i världen och bland EU-länderna rankas Italien på plats 27 av 28.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Italien är en republik med ett parlamentariskt styrelseskick, vilket innebär att regeringen måste ha stöd i parlamentet för att kunna regera. Det råder politisk pluralism med ett flerpartisystem i landet. Parlamentet består av två kamrar, senaten och deputeradekammaren, vars medlemmar väljs för en mandatperiod på fem år i allmänna val. Alla lagar som antas måste antas av båda kamrarna. Parlamentet och regionala representanter utser en president vars uppgifter till stor del är ceremoniella, men som har vissa politiska inslag. Presidenten utser premiärministern som är ordförande i ministerrådet,

motsvarande regering, efter konsultation med ledarna för de politiska partierna i parlamentet. Presidenten utnämner därefter medlemmarna i regeringen på rekommendation av premiärministern.

Åldersgränsen för att få rösta i allmänna val är 18 år för val till deputeradekammaren och 25 år för val till senaten. Efter det senaste parlamentsvalet 2013 uppgav Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) att valkampanjen hade genomförts väl samt att valet hade varit fritt och rättvist. Valdeltagandet var 75 procent. Efter parlamentsvalet ökade andelen kvinnor i parlamentet något, men i förhållande till andra EU-länder är andelen fortfarande lågt. I den nuvarande regeringen är 5 av 16 ministrar kvinnor. Av deputeradekammarens 630 ledamöter är 195 kvinnor och i senaten sitter 315 senatorer, varav 91 är kvinnor.

För att kunna bilda starkare regeringar presenterade regeringen en reform av vallagen som antogs i maj 2015 och som trädde ikraft i juli 2016. Enligt den nya vallagen, den så kallade *Italicum*, ska ett parti som får över 40 procent av väljarnas röster tilldelas 55 procent av platserna i underhuset. Om inget parti får så stor röstandel så ska en andra valomgång hållas mellan de två partier som fick flest röster i den första omgången.

De inhemska minoritetsgrupperna identifieras genom sina språk och dialekter och är väl integrerade. I allmänhet råder öppenhet och tolerans kring minoritetsgrupperna både i det politiska och vardagliga livet. Partier som företräder språkliga minoriteter kan få plats i parlamentet om de får 20 procent av rösterna i sina valkretsar. Exempelvis har Sydtirolska folkpartiet 4 representanter i deputeradekammaren och 3 i senaten.

Frågor som rör etniska minoriteters rättigheter berörs i relativt liten utsträckning i den lokala och nationella politiken. Europarådets rådgivande kommitté för ramkonventionen om skydd av nationella minoriteter har kritiserat Italien för att inte göra tillräckligt för att lagstifta om skydd mot diskriminering av minoritetsgrupperna romer och sinti. Italiens decentraliserade system bidrar vidare till att rättigheter för minoriteter implementerats asymmetriskt i olika delar av landet.

Det civila samhällets utrymme

Italien har en rik flora av civila samhällsorganisationer. De består främst av organisationer som bland annat deltar i medborgerlig aktivism och försvarar

medborgerliga rättigheter, kyrkliga organisationer, kulturorganisationer, fackföreningar och övriga organisationer för arbetstagare och arbetsgivare. Vissa fackförbund har ett nära samarbete med politiska partier.

Som exempel på samräde mellan civilsamhället och regeringen kan nämnas att flera civilsamhällesorganisationer, däribland Röda korset och Rädda barnen, samarbetar med de italienska myndigheterna i de mottagningscenter som upprättats för mottagande av flyktingar och migranter. Vidare bidrog flera organisationer även till räddningsarbetet efter de jordbävningar som drabbade Italien under 2016.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Det förekommer inga kända fall av politiskt motiverade försvinnanden eller om mord sanktionerades av staten. Tortyr är inte explicit kriminaliserat vilket har kritiserats av människorättsorganisationer och Europarådet för mänskliga rättigheter som har uppmanat Italien att införa tortyr som ett brott i den nationella lagstiftningen. Italien fälldes av Europadomstolen för mänskliga rättigheter i ett uppmärksammat fall, *Cestaro v. Italy*, år 2015. I fallet hade Cestaro, tillsammans med andra demonstranter under G8-mötet i Genua år 2001, tagit skydd i en skola som stormades av polis. Cestaro blev därefter slagen av polis med batong, vilket resulterade i skador på arm och ben. Europadomstolen ansåg att denna behandling var tortyr och påpekade att ingen polis hade dömts för brottet, vilket enligt domstolen var en konsekvens av att tortyr inte var kriminaliserat i den nationella lagstiftningen.

Antalet interner har under de senaste åren minskat i Italien, även om vissa fängelser är fortsatt överbelagda. De 49 000 platserna kan jämföras med de 54 072 personer som i juni 2016 var frihetsberövade och en dryg tredjedel av dessa utgjordes av personer som satt häktade i väntan på domstolsbeslut. Antalet självmord i italienska fängelser uppgick år 2015 till 43 fall. Förhållandena på de italienska fängelserna har under flera år kritiserats av den italienska frivilligorganisationen Antigone.

Italien är ett transit- och destinationsland för kvinnor och flickor som faller offer för människohandel enligt en rapport från FN:s särskilda rapportör om människohandel. De kvinnor som identifieras av rapportören så som offer för människohandel för sexuella ändamål kom huvudsakligen från länder i

Östeuropa och Västafrika medan ett mindre antal kom från Nordafrika. Omfattningen är svår att precisera då mörkertalet antas vara stort.

Dödsstraff

Dödsstraff är förbjudet enligt lag.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Godtyckliga frihetsberövanden är förbjudet i Italien och respekteras generellt.

Enligt den italienska invandringslagen kan en utländsk medborgare som trotsar ett utvisningsbeslut frihetsberövas. Genom ett beslut i parlamentet har dock lagens tillämpning begränsats och utländska medborgare får endast frihetsberövas om det finns särskilda skäl och under iakttagande av proportionalitetsprincipen. Enligt beslutet får utländska medborgare hållas frihetsberövade under en period av maximalt 90 dagar i väntan på utvisning.

Rättssäkerhet

Det italienska rättssystemet präglas av ineffektivitet och rättsprocesser kan pågå i flera år. Civilrättsliga mål tar i genomsnitt 1 120 dagar – drygt tre år – vilket är avsevärt högre än det regionala genomsnittet för OECD-länder som är 553 dagar. Italien har fällts åtskilliga gånger i Europadomstolen för mänskliga rättigheter för att ha brustit i sina åtaganden om rätten till en rättvis rättegång och rätten till prövning inom skälig tid. Den tidigare regeringen lade under 2014 fram en plan för att effektivisera rättssystemet med så kallade snabbspårsprocesser och åtgärder för att minska antalet pågående mål i de italienska domstolarna.

Straffrihet

Amnesty International har riktat kritik mot den italienska regeringen på grund av att de trots omfattande kritik inte gjort det obligatoriskt för poliser att bära ett identifieringsnummer på sin uniform vilket försvårar ansvarsutkrävande vid övervåld.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Yttrande-, press- och informationsfrihet är garanterade i den italienska konstitutionen. De traditionella nyhetsmedierna har en stark ställning i Italien och utbudet av nyhetssidor på internet har under de senaste åren

ökat. Det finns ett stort utbud av tryckt dagspress, tidningar och magasin med ett flertal olika inriktningar i vilka det råder fri åsiktsbildning. I februari 2015 genomförde det statliga tv-bolaget RAI reformer av sitt utbud, bland annat för att minska risken för politisk påverkan av bolaget. Före detta premiärminister Berlusconi äger genom familjens holdingbolag *Fininvest* en stor del av det privata mediebolaget *Mediaset*, som med ett utbud om cirka tio kanaler är RAI:s huvudsakliga konkurrent.

I Reportrar utan gränser pressfrihetsindex år 2016 rankas Italien på plats 77 av 180 i världen. Organisationen noterar problem med bland annat fysiska och verbala hot mot journalister, framför allt de som rapporterar om korruption och organiserad brottslighet. Det italienska parlamentets antimaffiakommission publicerade i augusti 2015 en rapport som uttryckte oro över attacker mot journalister av organiserade kriminella grupper. Enligt rapporten förekom 2 060 attacker mot journalister mellan 2006 och oktober 2014. I maj 2015 stod mellan 30 och 50 journalister under polisskydd på grund av hot.

I maj 2016 godkändes en ny lag om informationsfrihet som ger alla medborgare rätt att begära ut handlingar från offentliga organ. Den nya lagen innebär bland annat att anledningen till att en begäran avslås måste redogöras för och en anmälan kan lämnas in till en lokal ombudsman ifall en begäran om att ta del av handlingar avslås. Den sökande behöver heller inte specificera exakt vilken information de söker och det är gratis att inspektera dokument medan en avgift begränsad till kostnaden för kopior av dokument tas ut.

Tillgången till internet är oinskränkt. Enligt den senaste mätningen från Eurostat använde 66 procent av befolkningen internet under 2014.

Mötes- och föreningsfrihet

För italienska medborgare råder mötes- och föreningsfrihet samt frihet att bilda och ansluta sig till sociala och politiska organisationer. Det råder även frihet att organisera och delta i demonstrationer. Rätten att strejka är garanterad i den italienska konstitutionen, men restriktioner finns för arbetstagare från vissa samhällsviktiga sektorer, som exempelvis transport, hälsa och lokalvård.

Religions- och övertygelsefrihet

Religionsfrihet är garanterat i den italienska konstitutionen och respekteras även i praktiken. Det finns inte någon officiell statsreligion i Italien men katolicismen är dominerande. För att ett trossamfund ska kunna erhålla statligt bidrag måste det vara godkänt av parlamentet. Enligt systemet ”*Otto per mille*”, avsätts 8 promille av inkomstskatten till den katolska kyrkan eller till ett annat trossamfund som skattebetalaren valt att ange i sin deklaration. Den katolska kyrkan erhåller cirka 80 procent av de bidrag som utbetalas till trossamfunden.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Italien har ratificerat Internationella arbetsorganisationens (ILO) åtta centrala konventioner och Italien har en stark arbetsrätt. Minimilönen är för den större delen av arbetstagarna reglerad i kollektivavtal och den italienska regeringen har infört en lagstadgad minimilön för arbetstagare som inte täcks av kollektivavtal. I den italienska lagstiftningen saknas dock hänvisning till lika lön för lika arbete, vilket har föranlett kritik från FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Kommittén har även uttryckt oro över avsaknaden av nationell lagstiftning om fackförbunds rättigheter. Enligt den senaste mätningen år 2013 var 37 procent av alla arbetstagare anslutna till en fackförening.

Arbetslösheten har under de senaste åren varit hög i Italien, cirka 11 procent, och är särskilt utbredd bland ungdomar, migranter och personer med funktionsnedsättningar. I oktober 2016 uppgick ungdomsarbetslösheten till 39 procent. År 2015 var förvärvsfrekvensen för befolkningen i åldern 15–64 cirka 49 procent. Förvärvsfrekvensen för kvinnor i arbetsför ålder är 54 procent i jämförelse med 74 procent för män. Det är även stora regionala skillnader mellan de norra och de södra delarna av Italien. FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna uttryckte i sin rapport om Italien oro över den relativt stora andel arbetstagare som arbetar inom den informella sektorn.

Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Den italienska sjukvården hade innan finanskrisen mycket förmånliga villkor, men i samband med de nedskärningar som gjordes 2011 belades läkarbesök och sjukhusvård med avgift. Akutsjukvård är fortfarande avgiftsfri.

Kvaliteten på sjukvården är överlag god, men kan variera mellan olika regioner. FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter kritiserade standarden inom den offentliga sjukvården i de södra delarna av landet i sin senaste rapport om Italien. Kommittén uttryckte även oro för att en del av befolkningen inte längre har råd att uppsöka läkarvård på grund av de avgifter som infördes under 2011.

Den förväntade livslängden i Italien är 82 år; 85 år för kvinnor och 80 år för män. Enligt den senast publicerade statistiken från 2015 dör 4 kvinnor i förbindelse med graviditet eller födsel per 100 000 levande födda barn. Antalet barn som dör innan 5 års ålder var 3–4 per 1 000 levande födda barn enligt statistik från 2015. Trots att kvinnor har en lagstadgad rätt till abort är tillgången kraftigt begränsad i praktiken på grund av möjligheten för sjukvårdspersonal att vägra utföra aborter med hänvisning till samvetsfrihet. I april 2016 rapporterade Europeiska kommittén för sociala rättigheter att sju av tio läkare i Italien använder sig av den så kallade ”samvetsklausulen” för att vägra kvinnor abort. I vissa regioner motsätter sig upp till 90 procent av alla läkare, gynekologer och annan sjukvårdspersonal att utföra aborter.

Det finns ingen lag om att sex- och samlevnadsundervisning ska ingå i läroplanen. Den katolska kyrkan och vissa politiska grupper har historiskt sett varit emot införandet av sådan undervisning. Idag kan varje enskild skola bestämma om sex- och samlevnadsundervisning ska ingå i undervisningen. Vissa frivilligorganisationer och informationscenter erbjuder undervisning och information. Tidigare har det krävts ett läkarintyg för att köpa ett akut p-piller, men sedan 2015 kan den som är myndig köpa pillren. Andra preventivmedel finns att köpa på apotek och i matbutiker.

Rätten till utbildning

Rätten till utbildning är garanterad i den italienska konstitutionen och skolgång i tio år är obligatorisk för alla barn. Skolgången är avgiftsfri och alla skolor är statligt kontrollerade med läroplaner som fastställs av utbildningsministeriet. Privata alternativ finns. Statliga universitet är öppna för alla studenter med en gymnasieexamen.

FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har riktat kritik mot det italienska utbildningssystemet på grund av att antalet elever som inte fullföljer gymnasiet, särskilt i landets södra delar, är högre än genomsnittet i övriga EU, trots att vissa framsteg har rapporterats.

Kommittén har även kritiserat Italien för att personer med funktionshinder inte går i skolan eller erhåller gymnasieexamen i samma utsträckning som övriga elever.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Levnadsstandarden är generellt sett hög i Italien men det finns regionala skillnader mellan landets norra och södra delar, samt mellan stad och landsbygd. Sedan finanskrisen har det skett en ökning av antalet fattiga i Italien och inkomstklyftorna har ökat. Olika organisationer och kommittéer inom FN har uttryckt oro över att nedskärningar av sociala utgifter särskilt påverkat personer i redan utsatta situationer. De olika regionernas satsningar på välfärd och social trygghet varierar, liksom de sociala utgifterna per capita och vilka sociala tjänster som tillhandahålls för medborgarna.

FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har uttryckt oro över bristen på bostäder och har särskilt framhållit romers situation då många lever i segregerade läger i utkanten av städer utan tillgång till vatten, el och avlopp.

Italien rankades år 2014 i UNDP:s index för mänsklig utveckling på plats 27 av 188 länder.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Enligt den italienska konstitutionen har kvinnor och män samma rättigheter. I praktiken finns det dock stora skillnader mellan kvinnor och mäns deltagande i det politiska och ekonomiska livet i Italien. Andelen kvinnor i det italienska parlamentet ökade något efter valet 2013 men kvinnor är fortfarande underrepresenterade i de nationella såväl som i de regionala parlamenten. Kvinnors representation inom rättsväsendet samt på höga befattningar inom den offentliga och privata sektorn är också låg.

FN:s kommitté för avskaffandet av diskriminering av kvinnor uttrycker i sin rapport om Italien oro över den höga arbetslösheten bland kvinnor, trots att en stor del av dem är högutbildade. Det uppmärksammas dock att Italien vidtagit åtgärder för att komma till rätta med problemet, bland annat genom en nationell reform som syftar till att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden med 12 procent innan år 2020. Kommittén konstaterar att

kvinnor till stor del har lågavlönade yrken och att en stor andel kvinnor avbryter sin karriär eller lämnar sitt arbete för att stanna hemma och ta hand om barn samt att endast 10 procent av föräldraledigheten tas ut av män.

Synen på kvinnor i Italien är könsstereotyp och kvinnor förväntas lämna sitt arbete för att ta hand om hem och familj, särskilt i södra Italien. Vidare är förutsättningarna att förena karriär med familj begränsade på grund av den bristande tillgången till förskoleplatser. Skatteutformningen och en kort föräldraledighet bidrar även till kvinnors förfördelade ställning på arbetsmarknaden.

Våld mot kvinnor i hemmet förekommer och enligt *Amnesty International* sker ingen anmälan i 90 procent av fallen. En undersökning av italienska statistiska centralbyrån *Istat* som publicerades 2015 visar att 31 procent av kvinnorna i Italien i åldrarna 16-70 år har utsatts för antingen fysiskt eller sexuellt våld av män och *Amnesty International* rapporterar att fler än 100 kvinnor om året dödas av en partner eller tidigare partner i Italien. FN:s kommitté för avskaffandet av diskriminering av kvinnor uttrycker oro över den höga förekomsten av våld mot kvinnor i Italien samt över den toleranta attityd gentemot våld mot kvinnor som kvarstår i samhället.

Barnets rättigheter

Det är olagligt att aga barn i skolan och Högsta domstolen förbjöd 1996 allt våld i samband med barnuppfostran. Det finns däremot ingen lag som uttryckligen förbjuder barnaga i hemmet. Vid 18 års ålder kan man värvas till väpnade styrkor. Lägsta ålder för att ingå äktenskap är 18 år, men det kan förekomma undantag. Det finns uppgifter om att det förekom fler än 2 000 tvångsäktenskap för flickor under 2015 i Italien, framförallt flickor med ursprung från Bangladesh, Pakistan, Indien och Sri Lanka.

I en rapport från Europarådets expertgrupp mot människohandel (GRETA) från 2016 om människosmuggling i Italien efterfrågades snabbare hantering av italienska myndigheter att utse en god man och att påskynda proceduren kring åldersbedömningar.

Det finns en nationell Barnombudsman vars syfte är att tillvarata barns rättigheter i landet.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Vad gäller rättigheter för olika minoritetsgrupper innehar regioner med traditionella minoriteter så som fransktalande i Valle D'Aosta, tysktalande i Trentino Alto Adige och slovensktalande i Friuli Venezia Giulia särskild autonom status, vilket innebär att minoritetsspråken används i den offentliga administrationen. För de två förstnämnda innebär det även att undervisningen i offentlig skola erbjuds på respektive språk, medan slovenska erbjuds i vissa skolor i den nämnda regionen.

Hatbrott mot romer, sinti, nomader och andra etniska minoriteter samt mot flyktingar och migranter förekommer. Under 2015 rapporterades 555 hatbrott till polisen varav 369 var grundade på rasism och xenofobi. I juli 2016 dömdes en person för dråp efter att ha attackerat två nigerianska medborgare. Mannen blev slagen till döds och kvinnan utsattes för glåpord.

Italien har inrättat ett nationellt kontor mot rasdiskriminering för att motverka diskriminering av minoriteter på grund av etniskt ursprung. Europarådets kommission mot rasism och intolerans (ECRI) har uppmanat den italienska regeringen att öka det nationella kontorets möjligheter att verka självständigt samt att ge ökade resurser till kontoret.

Enligt uppskattningar från FN:s barnfond (Unicef) lever mellan 130 000 och 170 000 romer i Italien, av vilka cirka hälften är italienska medborgare. Italien har upprepade gånger kritiserats av organisationer för mänskliga rättigheter och från civilsamhällesorganisationer för romers situation och levnadsförhållanden i landet. *Amnesty International* har till exempel riktat kritik mot Italien på grund av de tvångsförflyttningar av romer boende i läger som ofta äger rum utan förvarning eller dialog med de boende. En dryg handfull personer fälldes för hatbrott mot romer under 2015 och OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR) rapporterar om skottlossning mot romska läger och attacker på romers och sintis egendom. Hatbrott förekommer bland annat via sociala medier. Regeringen har tagit vissa initiativ för att förbättra romernas situation i landet, bland annat genom att förbättra den nationella samordningen mellan centrala och lokala administrationer och det nationella kontoret mot rasdiskriminering samt genom att bedriva informationskampanjer för att motverka negativa stereotyper av romer.

Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Italien har fått kritik från människorätts- och HBTQ-organisationer för avsaknaden av lagstiftning som skyddar HBTQ-personers rättigheter. Bland annat *Amnesty International* och FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har riktat kritik mot Italien med anledning av att diskriminering av HBTQ-personer ännu inte uttryckligen är förbjudet enligt nationell lagstiftning.

Efter att ha varit det enda kvarvarande land i Västeuropa som varken erkänt samkönade äktenskap eller registrerade partnerskap, godkände det italienska parlamentet i maj 2016 en lag som tillåter registrerade partnerskap för samkönade par. Lagen innebär att samkönade par tillerkänns några av de rättigheter som heterosexuella par har, bland annat rätten att överta en bortgången partners pension, dock inte möjligheten för registrerade partners att adoptera varandras barn. Domstolarna har drivit på utvecklingen av HBTQ-personers rättigheter genom att erkänna samkönade pars rätt att adoptera varandras barn. I ett fall från en appellationsdomstol i Rom från december 2015 gav domstolen ett samkonat par rätt att adoptera ett gemensamt barn som tillkommit genom konstgjord befruktning. Vidare har Högsta domstolen i ett avgörande från juli 2015 uppgett att transpersoner ska kunna erhålla juridisk könskorrigering utan att ha genomgått en medicinsk behandling.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Italiens långa kuststräckor och närheten till Afrika gör Italien till ett nyckelland för flyktingar och migranter som vill nå Europa. Italien är både ett slutdestinationsland och ett transitland för personer som vill ta sig vidare i Europa. Under 2015 upphävdes lagen som tidigare kriminaliserat uppehåll och inresa i Italien utan tillstånd med risk för böter om 10 000 euro. Vid ankomst till Italien sker identifiering och registrering av flyktingar och migranter vid så kallade ”hotspots”, där flyktingar som kan förflyttas till och söka asyl i ett annat EU-land via EU:s omfördelningssystem även identifieras.

I och med att flera av Italiens grannländer i norr infört hårdare gränskontroller under 2016 har allt fler migranter blivit kvar i Italien. Under 2016 ankom cirka 181 000 flyktingar och migranter. Av dessa sökte 123 600 personer asyl i Italien. Den största gruppen av asylsökande kommer från Nigeria om cirka 18 000 individer, följt av Pakistan, Gambia,

Elfenbenskusten, Senegal, Eritrea och Mali. Antalet personer från Syrien som ansökte om asyl var cirka 1 500.

Det stora antalet migranter som har anlänt under de senaste åren har inneburit en ansträngning för det italienska mottagningssystemet. FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har kritiserat Italien för att ha för få mottagningscenter i förhållande till antalet migranter som anlänt samt för att förhållandena på centren är undermåliga. Vissa förbättringar har rapporterats då regeringen låtit bygga ut mottagningscentren samt minskat den maximala period som migranter kan hållas i förvar från 18 till 3 månader. Regeringen har under det senaste året ökat sitt fokus på integration av migranter och flyktingar. Under hösten 2016 lanserade regeringen en plan för en proportionell fördelning av flyktingar och migranter till alla landets kommuner och i juni 2016 ingicks bland annat ett avtal med Italiens största arbetsgivarorganisation för att underlätta för flyktingar och migranter att komma in på den italienska arbetsmarknaden genom att erbjuda praktik- och lärlingsplatser på olika företag runt om i landet.

Trots ett överlag relativt gott bemötande av flyktingar och migranter förekommer främlingsfientlighet och rasism. *Human Rights Watch* har rapporterat om flera fall. I juli 2016 bröt sig lokalinvånare och högerextremister i Quinto di Treviso i nordöstra Italien in i boenden avsedda för asylsökande och eldade upp möbler. I oktober 2016 formade en grupp invånare en barrikad mot migranter som skulle placeras i ett vandrarhem i Goro i nordöstra Italien. Migranterna fick omplaceras till andra städer.

Italien har på olika sätt under flera år varit mycket aktivt i olika räddningsoperationer på medelhavet, till exempel den under 2013 lanserade operationen *Mare Nostrum*, som räddade livet på fler än 150 000 migranter och flyktingar. Operationen fasades ut under 2014 och ersattes med den EU-finansierade operationen *Triton*. Efter kritik från flera människorättsorganisationer om att en del av verksamheten snarare syftade till att kontrollera migration än att rädda migranter togs ett beslut under 2015 om att öka patrulleringen och sökandet efter migranter i nöd.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Diskriminering mot personer med funktionsnedsättning är förbjudet enligt lag och Italien har antagit en nationell plan för personer med funktionsnedsättningar.

FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter uttrycker dock oro över att personer med funktionsnedsättningar riskerar att utsättas för diskriminering, särskilt gällande rätten till arbete, rätten till en skälig levnadsstandard och rätten till utbildning. Kommittén har också riktat kritik mot Italien för att det saknas en enhetlig definition av vilka personer som anses ha en funktionsnedsättning. Detta har resulterat i att personer med funktionsnedsättning beviljas stöd och hjälp av myndigheter utifrån olika kriterier runt om i landet. Kommittén uttrycker även oro över att personer med funktionsnedsättningar, samt organisationer som företräder dem, inte konsulteras vid utformningen och antagandet av nya lagar. Enligt kommittén vidtar den italienska regeringen inte heller tillräckliga åtgärder för att främja deltagande i samhället av personer med funktionsnedsättning och den allmänna miljön är inte alltid anpassad, särskilt i södra Italien. Brister uppmärksammas även i regeringens arbete med att bekämpa stereotyper och fördomar i samhället om personer med funktionsnedsättningar.

Ratifikationsläget avseende centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)* ratificerades år 1978. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet ratificerades år 1978 respektive år 1995.

Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* ratificerades år 1978. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)* ratificerades år 1976.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* ratificerades år 1985. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2000.

Konventionen mot tortyr, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)* ratificerades år 1984. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades år 2013.

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* ratificerades år 1991. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter och det tillhörande protokollet om handel med barn och barnpornografi ratificerades år 2002.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)* ratificerades år 2009.

Konventionen mot påtvingade försvinnanden, *International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances (ICED)* ratificerades år 2015.

Flyktingkonventionen, *Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention)* ratificerades år 1954. Det tillhörande protokollet ratificerades år 1972.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)* ratificerades år 1999.

Regionala instrument

Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, *The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR)* ratificerades år 1956.

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, *Framework Convention for the protection of National Minorities*, ratificerades år 1997.

Europeiska stadgan om landsdel- eller minoritetsspråk, *European Charter for Regional or Minority Languages*, signerades år 2000.

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, ratificerades år 2013.

Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, *Criminal Law Convention on Corruption*, ratificerades år 2013.

Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer

Sverige och Italien samarbetar inom flera internationella organisationer. Som exempel kan nämnas att länderna arbetar nära varandra inom EU kring frågor om demokrati och rättstatens principer.

Tre FN-organ, FAO, WFP och IFAD, har sina huvudkontor i Italien och Sverige arbetar aktivt för att få genomslag för svenska prioriteringar såsom miljö, klimat och gender-frågorna.

Flera andra internationella organisationer finns representerade i Italien. Framträdande aktörer på migrationsområdet är exempelvis UNHCR och IOM. Dessa samarbetar nära med civilsamhällesorganisationer som Rädda Barnen och Röda Korset.

I den universella granskningsmekanismen (UPR) vid FN:s råd för mänskliga rättigheter gav Sverige rekommendationer till Italien som bland annat berörde ett heltäckande förbud mot barnaga.